

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Simona Foltýnová

Vegetariánství jako předmět diskriminace

Bakalářská práce

Olomouc 2021

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Vegetariánství jako předmět diskriminace“
vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 30. března 2021

Simona Foltýnová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé bakalářské práce paní Mgr. Petře Melotíkové, Ph.D. za odborné vedení a věcné připomínky během psaní.

Obsah

Úvod	5
1 Vymezení základních pojmů	7
1.1 Diskriminace	7
1.1.1 Přímá diskriminace	7
1.1.2 Nepřímá diskriminace	8
1.2 Vegetariánství	8
1.3 Světonázor	9
1.4 Veřejný ochránce práv	10
1.5 Forum internum, forum externum	10
2 Právní úprava diskriminace v České republice	12
2.1 Ústavní základy	12
2.2 Zákonná úprava	13
3 Evropský kontext	14
3.1 Článek 9 Úmluvy	14
3.2 Jakóbski proti Polsku	14
3.3 Conisbee v Crossley Farms Ltd	16
4 Vegetariánství ve školním prostředí	17
4.1 Odepření veganské stravy jídelnou	17
4.2 Nucené ochutnávky masa	19
4.3 Odmítnutí součinnosti ředitele MŠ	20
4.4 Shrnutí	21
5 Vegetariánská strava ve věznicích	23
5.1 Nerespektování vegetariánství bez legitimního cíle	23
5.2 Nemožnost přípravy vegetariánské stravy	25
5.2.1 Krajský soud	25
5.2.2 Nejvyšší správní soud	26
5.3 Shrnutí	27

Závěr.....	29
Seznam použitých zdrojů.....	30
Abstrakt.....	32

Úvod

Vegetariánství je fenoménem především několika posledních let. Jedná se o životní styl, ve kterém osoby odmítají jíst maso z nejrůznějších důvodů. I přes to, že se objevují články o nárůstu vegetariánů a zdravém životním stylu, často nabývám dojmu, že se jedná spíše o hit na sociálních sítích. Na to navazuje i kritika a určitá míra převážně nepřímé diskriminace.

Cílem mé bakalářské práce je poukázat na danou problematiku jako celek a zhodnotit dosavadní rozhodovací postupy a jejich samotné výsledky. Výzkumné otázky jsem si zvolila následující: Je rozhodovací praxe v oblasti vegetariánství stabilní? Podporuje soudnictví ve svých rozhodnutích stanoviska veřejného ochránce práv a naopak? Nebudu tedy zkoumat, zda k diskriminaci na základě vegetariánství dochází či nikoli – takový výzkum by pravděpodobně nebyl relevantní vzhledem k velice malé části vegetariánské společnosti v České republice.

Pro práci volím zejména metodu analýzy a komparace. Jako první provedu analýzu rozhodnutí českých soudů a veřejného ochránce práv a následně budu tato rozhodnutí komparovat navzájem, na základě čehož zjistím odpovědi na výzkumné otázky. Nejčastěji se tato rozhodnutí projevují v oblasti školství a osob omezených na svobodě. Práce tedy mimo jiné poskytne demonstrativní přehled stanovisek a právních názorů ve věci vegetariánství v České republice od roku 2008.

Dá se říci, že toto téma jako celek zpracováno není. Odborné literatury na téma diskriminace je nespočet, nicméně valná většina z nich se pak blíže věnuje diskriminaci z důvodu pohlaví (a s tím souvisejícími nerovnými platovými podmínkami), věku, sexuální orientace, víry apod. Vegetariánství je předmětem knih a článků o zdravé výživě a životním stylu, ale (české) dílo, které by spojovalo pojmy diskriminace a vegetariánství v samostatné publikaci, na skladě našich knihoven není. Obecných informací lze nalézt mnoho, ale v konkrétním případě „vegetariánství jako předmětu diskriminace“ předně čerpám z judikatury a informací vedených veřejným ochráncem práv (stanoviska, sborníky, případně výroční zprávy).

V prvních třech kapitolách jsem čerpala ze zákonů a komentářové literatury, která mi poskytla lepší porozumění konkrétních ustanovení zákonů a souvisejících pojmů, a zároveň náhled do historie některých institutů. Vedle toho jsem využila odbornou literaturu, jež se k tématu váže, a obohatila jsem tuto část o poznatky z článků a judikátů. V druhé polovině práce jsem se věnovala rozhodnutím soudů a stanoviskům veřejného ochránce práv, není tedy překvapivé, že jsem informace získávala právě z nich. Celkově musím shrnout, že veškeré zdroje, ze kterých moje práce vychází, jsou srozumitelné a čtivě podané. Nikde jsem nenarazila na dlouhá souvětí s cizími výrazy. Překvapivě i judikatura byla dobře uchopitelná, což není vždy pravidlem.

První kapitola vymezuje základní pojmy, kterým je třeba správně porozumět pro účely následného rozebrání textu judikatury a stanovisek. Druhá kapitola odkazuje na právní úpravu diskriminace v českém právním řádu. Třetí, čtvrtá a pátá kapitola je věnována převážně analýze jednotlivých rozhodnutí. Bakalářská práce je zpracována ke dni 20. března 2021.

1 Vymezení základních pojmů

Na úvod své bakalářské práce na téma Vegetariánství jako předmět diskriminace vymezím nejdůležitější pojmy, které ji budou provázet celým jejím obsahem. Stěžejními jsou diskriminace, vegetariánství, světonázor a veřejný ochránce práv.

1.1 Diskriminace

Pojem diskriminace (z latinského „discriminare“) označuje odlišný způsob zacházení s osobami nebo pouhé rozlišení či odlišení, které je už z morálního hlediska vnímáno jako špatné. Česká právní úprava rozeznává nestejně zacházení od diskriminace. Nestejně zacházení je často legitimní z pohledu zákona, oproti tomu stojí nerovné zacházení, které porušuje princip rovnosti a stává se diskriminačním.¹ České právo má v Listině základních práv a svobod² a Antidiskriminačním zákoně uveden demonstrativní výčet diskriminačních důvodů. Jedná se o odlišné zacházení z důvodu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu, sexuální orientace, věku, zdravotního postižení, světového názoru a jiného postavení. Pro účely mé práce se dále budu zabývat pouze diskriminací z důvodu světového názoru a náboženského a jiného smýšlení.

1.1.1 Přímá diskriminace

Rozlišení diskriminace na přímou a nepřímou dovozujeme především judikaturou Evropského soudu pro lidská práva.³ Zda se jedná o přímou diskriminaci, zjistíme testem přímé diskriminace. Na základě komentářové literatury a nálezů Ústavního soudu České republiky v tomto testu vycházíme z následujících kroků: musí dojít

- a) k vyčlenění srovnatelného jednotlivce nebo skupiny,
- b) ze zakázaného důvodu,
- c) který je k tíži jednotlivce či skupiny,
- d) vyčleňování není možné ospravedlnit – opatření je nepřiměřené, nesleduje legitimní cíl.⁴

Antidiskriminační zákon⁵ definuje přímou diskriminaci jako „*takové jednání, včetně opomenutí, kdy se s jednou osobou zachází méně příznivě, než se zachází nebo zacházelo nebo by se zacházelo s jinou osobou ve srovnatelné situaci, a to z důvodu rasy, etnického původu, národnosti, pohlaví, sexuální orientace, věku,*

---

¹ BARTOŇ, Michal a kol. *Základní práva*. Praha: Leges, 2016, s. 190, 191.

² Dále jen Listina.

³ Dále také ESLP.

⁴ BOBEK, Michal. In WAGNEROVÁ, Eliška a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2012, s. 101.

⁵ Zákon č. 198/2009 Sb., antidiskriminační zákon, ve znění pozdějších předpisů. Dále jen ADZ.

zdravotního postižení, náboženského vyznání, víry či světového názoru.“⁶ Tato definice pokrývá výše zmíněné body testu, nicméně soudy musí využít test, poněvadž v některých situacích sledovaný legitimní cíl (důvod odlišného zacházení) může ospravedlnit takové diskriminační jednání, což připouští § 6 a 7 ADZ. Přímá diskriminace vychází z faktu, že osoba, která se dopouští odlišného zacházení, má úmysl tak činit.

1.1.2 Nepřímá diskriminace

Jak je již výše uvedeno, prvotní rozlišení diskriminace na přímou a nepřímou má na svědomí soudnictví. Nejvyšší soud USA stanovil nepřímou diskriminaci ve svém rozsudku z roku 1971, Evropský soudní dvůr na toto rozhodnutí navázal roku 1986 ve věci Bilka-Kaufhaus GmbH proti Weber von Hartz, kde dospěl k závěru, že došlo k nepřímě diskriminaci za základě pohlaví. Později byla nepřímá diskriminace zakotvena do samotného právního řádu tehdejšího Evropského společenství.⁷

Český právní řád evropské normy implementoval v podobě Antidiskriminačního zákona. Jedná se o § 3 odst. 1 „*Nepřímou diskriminací se rozumí takové jednání nebo opomenutí, kdy na základě zdánlivě neutrálního ustanovení, kritéria nebo praxe je z některého z důvodů uvedených v § 2 odst. 3 osoba znevýhodněna oproti ostatním. Nepřímou diskriminací není, pokud toto ustanovení, kritérium nebo praxe je objektivně odůvodněno legitimním cílem a prostředky k jeho dosažení jsou přiměřené a nezbytné.*“ Nejedná se pouze o případy latentní diskriminace, ale i případy odlišného zacházení bez úmyslu způsobit újmu. Zkoumá se dopad daného jednání.

1.2 Vegetariánství

Vegetariánství je způsob stravování, jehož předmětem je výhradně nebo převážně rostlinná potrava, některé konkrétní formy vegetariánství povolují i živočišné produkty. Vegetariáni se tedy stravují například ovocem, zeleninou, luštěninami, ořechy a semeny, obilovinami. Povoleno je také konzumovat mléko, med, vejce a výrobky z nich – to ovšem ne u všech forem vegetariánství. Co je společné, je absolutní zákaz konzumace živočišného masa a ryb,⁸ jakož i potraviny z nich vyrobené.⁹

Vegetariánství je možno různě dělit. Podle důvodu dodržování alternativní stravy se jedná nejčastěji o náboženské vyznání, etické důvody, zdravotní důvody, zdravou výživu a v dnešní době také trend. Podstatnější než rozlišování samotného důvodu, je diferenciací na základě povolených a zakázaných potravin v jednotlivých „podskupinách“ vegetariánství. V práci se budu

⁶ Zákon č. 198/2009 Sb., antidiskriminační zákon, ve znění pozdějších předpisů, § 2 odst. 3.

⁷ BARTOŇ, Michal a kol. *Základní práva*. Praha: Leges, 2016, s. 198.

⁸ Včetně ostatních vodních živočichů.

⁹ GROSSHAUSER, Mareike. *Sportovní výživa pro vegetariány a vegany*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2014, s. 13.

zabývat zejména dvěma skupinami. První skupinu tvoří laktoovovegetariáni, kteří ze svého jídelníčku dobrovolně vypustili veškeré druhy masa a ryb – právě tato skupina je laickou společností obecně označována jako vegetariáni. Druhou a zároveň nepřísňější formou vegetariánství je veganství. Vegani jsou omezeni výlučně na rostlinnou stravu. Jakákoli živočišná potravina (včetně medu) nepřichází v úvahu.¹⁰ Vedle těchto základních směrů vegetariánství existují i další modifikace stavu.¹¹

1.3 Světónázor

Pojem světónázor je zvláštní formou diskriminačního důvodu. Odborná literatura tento pojem zařazuje většinou do skupiny další diskriminační důvody, není tedy vysvětlen a podrobně rozebrán jako například diskriminace na základě pohlaví nebo sexuální orientace. Zde totiž záleží, zda posuzovaná věc bude splňovat podmínky termínu světónázor. Mohlo by se zdát, že do této kategorie bude spadat hodně diskriminačních důvodů, ve skutečnosti je ale poměrně složité takové přesvědčení prokázat.

ESLP se zabýval pojmem světónázor a opakovaně judikoval v souvislosti se článkem 9 Úmluvy,¹² který stanoví svobodu myšlení, svědomí a náboženského vyznání, že aby bylo možné posuzovat dané přesvědčení za světónázor, musí se lišit od názoru a myšlenky, dále musí splňovat vnější rozpoznatelnost určitou míru vážnosti, vnitřní soudržnosti a pro jeho nositele musí být významné, musí navíc být slučitelné s úctou k lidské důstojnosti.¹³ Tuto problematiku ESLP poprvé rozebral v rozsudku ze dne 25. února 1982 ve věci Campbell a Cosans proti Spojenému království, stížnost č. 7511/76, 7743/76, kde stanovil výše zmíněná kritéria. Tento rozsudek následně několikrát potvrdil.¹⁴ V širším pojetí by světónázor měl představovat životní filosofii, která spočívá v základním fungování celé společnosti a její existenci.¹⁵

K dané problematice se také vyjádřil veřejný ochránce práv. K uznání diskriminace z důvodu světového názoru je ovšem dosti obezřetný a dbá výsledků rozhodnutí ESLP. Anna Šabatová světový názor vyložila ve světle důvodové zprávy k antidiskriminačnímu zákonu, když uvedla, že

¹⁰ KUNOVÁ, Václava. *Zdravá výživa*. 2. přepracované vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2011, s. 70. GROSSHAUSER, Mareike. *Sportovní výživa pro vegetariány a vegany*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2014, s. 14.

¹¹ Např. nejmínějí formou vegetariánství je semivegetariánství. Lidé hlásící se k takovému stravování omezují především tmavé druhy masa, ale např. kuřecí či krůtí je povoleno, stejně jako veškeré živočišné produkty a ryby. Je tedy na povážení, zda by semivegetariánství mělo vůbec spadat pod vegetariánství, jelikož tito lidé vědomě, ač omezeně, konzumují obecně zakázané potraviny. Další skupinou jsou laktovegetariáni, ti z živočišných produktů mohou konzumovat pouze mléko a výrobky z něj. Vedle nich stojí ovovegetariáni požívající z živočišných produktů pouze vejce.

¹² Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, ve znění pozdějších předpisů.

¹³ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 25. února 1982, *Campbell a Cosans proti Spojenému království*, stížnost č. 7511/76, 7743/76.

¹⁴ Např. v rozsudku velkého senátu ze dne 29. 6. 2007, ve věci Folgero proti Norsku, stížnost č. 15472/02.

¹⁵ NEHUDKOVÁ, Eva. ŠAMÁNEK, Jiří a kol. *Antidiskriminační právo v judikatuře a praxi*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 46.

světový názor je jakýmsi antonymem ke slovu náboženství. Zavedení tohoto pojmu má stanovit rovnost v ochraně náboženství a ateismu. V kontextu německého a holandského výkladu pojmu Šabatová uzavírá, že „...*za světový názor lze považovat souhrn představ, názorů a hodnot, které se týkají nejzákladnějších filozofických, etických, politických, sociálních a náboženských otázek.*“¹⁶ Tento problém Šabatová nespatřuje v oblasti domácích porodů, odmítání povinného očkování dětí, držení zbraně a podobně. Oproti tomu přijala stanoviska Nejvyššího správního soudu¹⁷ a ESLP, kdy potvrdila vegetariánství jako světový názor i přes to, že se nejedná o náboženské vyznání.¹⁸ Práce ochránce je tedy znatelná i ve výkladu teoretických záležitostí.

1.4 Veřejný ochránce práv

Institut veřejného ochránce práv¹⁹ se v legislativě České republiky objevil roku 1999 přijetím zákona č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv. Definice pojmu veřejného ochránce práv najdeme hned několik. V. Sládeček uvádí souhrn několika definic ombudsmana převzaté z encyklopedií a od autorů literatury týkající se správního práva. Ochránce je zde charakterizován jako nezávislý úředník ustanovený pro přijímání stížností občanů mířící na zneužívání moci, nesprávné či pomalé jednání vládních úřadů, který provádí šetření, podává zprávy o svých šetřeních a doporučuje řešení. Dále jako nezávislý úředník parlamentu, jenž přešetřuje stížnosti občanů proti jednání veřejné správy, a pokud zjistí, že jednání nebylo oprávněné, doporučuje opatření k nápravě a další.²⁰

Z výše uvedeného zákona § 1 odst. 1 a 5 a § 21b vyplývá, že ochránce vykonává svoji působnost mimo jiné i ve věcech práva na rovné zacházení a ochrany před diskriminací. Tato základní práva prosazuje a napomáhá obětem diskriminace při podávání návrhů na zahájení řízení. Zajímavostí je, že uvedená působnost je rozšířena i na jiné orgány než ty, které vykonávají státní správu, např. zaměstnavatel, školy apod.

1.5 Forum internum, forum externum

Význam slovního spojení forum internum nalezneme v čl. 15 odst. 1 věta první Listiny, kdy se jedná o subjektivní přesvědčení jednotlivce. Toto právo je absolutní, a tedy neomezené, do práva na svobodu myšlení a svědomí není oprávněn nikdo zasahovat ani na základě zákonů, ani donucovacími prostředky apod. Vegetariáni tedy nemohou být na základě tohoto článku omezeni ve svém přesvědčení, vnitřní autonomii a myšlení. S tím ovšem neoddělitelně souvisí

¹⁶ Stanovisko veřejného ochránce práv ze dne 11. února 2015, sp. zn. 4/2013/DIS.

¹⁷ Dále NSS.

¹⁸ ŠABATOVÁ, Anna a kol. *Sborník stanovisek veřejného ochránce práv. Diskriminace*. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2019, s. 56.

¹⁹ Dále také ochránce či ombudsman.

²⁰ SLÁDEČEK, Vladimír. *Zákon o Veřejném ochránci práv. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 1, 2.

zásada forum externum, která je relativní, a omezit ji lze za předpokladu, že by projev odporoval jinému základnímu právu a neobstál by tak v pětistupňovém testu vytvořeném ESLP (test sloužící k poměrování nezbytnosti zásahu veřejné moci do práva či svobody osoby). Zásada forum externum tedy jinými slovy znamená projev svého přesvědčení navenek, např. bohoslužbami nebo právě odmítáním požívání masitých výrobků. Judikatura stále nedovozuje, zda jsou projevy světonázoru také zaručeny čl. 16 odst. 1 a mohly by tedy být dále omezeny podle odst. 4.²¹ Projev zmíněného vegetariánství formou odmítání stravování se masem spadá spíše pod svobodu projevu, která je ustanovena v čl. 17 Listiny, kterým může být také omezena. Zasáhnout do zaručeného práva je oprávněn orgán veřejné moci, a to v rozsahu, jenž mu byl stanoven. Jedná se o opatření znesnadňující projev názoru.²² Můžeme doufat, že judikatura tuto nejasnost ve věci vegetariánství jako světonázoru a články 16 a 17 Listiny ve svých rozhodnutích rozklíčuje a ustálí.

---

²¹ JÄGER, Petr. In WAGNEROVÁ, Eliška a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2012, s. 375, 376.

²² WAGNEROVÁ, Eliška. In WAGNEROVÁ, Eliška a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2012, s. 435.

2 Právní úprava diskriminace v České republice

Antidiskriminační právo je obsaženo v mnoha právních předpisech různé právní síly. Na ústavní a mezinárodní úrovni jsou vymezeny především obecné důvody diskriminace a ochrana před diskriminací. Zákonné předpisy pak upravují antidiskriminační právo normami vztahujícími se ke konkrétnímu zákonu, např. zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce nebo zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele.

2.1 Ústavní základy

Za stěžejní dokument je považováno Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součást ústavního pořádku České republiky. Sílu ústavního zákona přiznává Listině samotná Ústava ČR ve svém čl. 3 a čl. 112, když stanoví dokumenty tvořící ústavní pořádek.

Čl. 1 Listiny zaručuje svobodu lidí a rovnost v důstojnosti i právech. Princip rovnosti je nepostradatelný, jelikož na něm stojí celý systém antidiskriminačního práva. Samotný zákaz diskriminace je pak uveden ve čl. 3 odst. 1 Listiny, zaručuje základní práva a svobody všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení. Dále Listina chrání svobodu myšlení, svědomí a náboženského vyznání, svobodu vědeckého bádání a uměleckou tvorbu článkem 15, forum externum je pak vyjádřeno a zaručeno v článku následujícím. Rovné podmínky jsou dále upraveny v čl. 21 odst. 4, za nichž mají občané přístup k voleným a jiným veřejným funkcím. Článek 24 Listiny vymezuje, že příslušnost ke kterékoli národnostní nebo etnické menšině nesmí být nikomu na újmu. Zaměstnanci mají dle čl. 28 Listiny právo na spravedlivou odměnu za práci a na uspokojivé pracovní podmínky, v souvislosti s tím též právo na vzdělání a svobodnou volbu povolání a přístupu k němu.²³

Mezinárodní smlouvy, jež byly vyhlášeny a k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas podle čl. 10a Ústavy, jsou taktéž součástí právního řádu a ústavního pořádku České republiky. Vedle smluv existují i další právní akty zakazující diskriminaci. Jsou to především akty vydávané orgány Organizace spojených národů a Radou Evropy, ty jsou do našeho právního řádu vtěleny zejména vyhláškami ministerstva zahraničních věcí. Existuje několik úmluv zakazujících diskriminaci z konkrétního důvodu, např. Úmluva o stejném odměňování pracujících mužů a žen za práci stejné hodnoty, pro účely této práce je dostačující uvést Úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod, na kterou budu v následujících kapitolách odkazovat.

---

²³ JANKOVÁ, Jana. *Postavení ombudsmana v antidiskriminačním právu*. Olomouc: Univerzita Palackého, právnická fakulta, diplomová práce, 2011, s. 24.

2.2 Zákonná úprava

Princip rovného zacházení je zakotven v několika zákonech. V každém z těchto zákonů je stanovena rovnost v určité oblasti. Můžeme hovořit o zákoníku práce, služebním zákonu, školském zákonu, zákonu o ochraně spotřebitele, občanském zákoníku a dalších. V žádném z nich ovšem nenalezneme úplnou úpravu zákazu diskriminace.

V roce 2009 byl přijat antidiskriminační zákon, jehož úkolem bylo sjednotit rozsáhlou a roztržštěnou legislativu. Tento zákon je ve vztahu k výše zmíněným zákonům obecný. O přijetí se zasloužila Evropská unie tím, že jsme (Česká republika) při vstupu do EU museli přejmout do právního systému některé směrnice Rady. Nejprve šlo o směrnice týkající se zákazu diskriminace v oblasti rovnosti žen a mužů, na což postupně navazovala další legislativa v podobě přijetí zásady rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu či etnický původ, zásady rovnosti v zaměstnání pro důvody náboženského vyznání, víry, zdravotního postižení, věku a sexuální orientace.²⁴

Zákon byl přijat s časovou prodlevou, a navíc pod pohrůžkami sankcí ze strany EU v případě nepřijetí. Tehdejší prezident Václav Klaus tento zákon vetoval. Odůvodnil jej jako zbytečný a nekvalitně zpracovaný. Také upozornil na zprávu Senátu, který zákon schválil z obavy ze sankce, s charakterem zákona se však neztotožnil.²⁵ Přijetí antidiskriminačního zákona podléhá nekončící kritice. Kromě rychlého přijetí je hlavním předmětem kritiky to, že není využíván v praxi. Na to upozornil i veřejný ochránce práv ve výzkumné zprávě za rok 2015. Soudy se pak s předloženými případy vypořádávají spíše pomocí judikatury ESLP nebo NSS.

---

²⁴ KVASNICOVÁ, Jana a kol. *Antidiskriminační zákon. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, s. 15.

²⁵ KLAUS, Václav. *Stanovisko prezidenta republiky, jímž vrátil Poslanecké sněmovně zákon o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů*. Sněmovní tisk 253/6 [online]. psp.cz, 16. května 2008 [cit. 1. února 2021]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=5&ct=253&ct1=6>>.

3 Evropský kontext

Evropský soud pro lidská práva má bohatší zkušenosti s projednáváním a rozhodováním ve věcech světonázoru než české státní orgány, především soudy. Je ale nutno podotknout, že rozsudků ani zde není příliš mnoho, přesto v nich ukotvil definici světonázoru. Nyní je nutné uvést některé aspekty evropské úrovně z důvodu následného rozebrání českých stanovisek týkajících se vegetariánství.

3.1 Článek 9 Úmluvy

Článek 9 Úmluvy považujeme za důležitý, neboť poskytuje ochranu proti diskriminaci vegetariánů, jak bylo dovozeno ESLP, když pod tento článek zařadil vedle projevů náboženského vyznání také projevy světonázoru.

„Každý má právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženského vyznání; toto právo zahrnuje svobodu změnit své náboženské vyznání nebo přesvědčení, jakož i svobodu projevovat své náboženské vyznání nebo přesvědčení sám nebo společně s jinými, ať veřejně nebo soukromě, boboslužbou, vyučováním, prováděním náboženských úkonů a zachováváním obřadů.“²⁶ Tento odstavec deklaruje některá základní práva v demokratickém státě v podobě fora interna. Stát do nich nesmí v žádném případě násilně zasáhnout, vstupovat do něj či osobu nutit z něj vystoupit a sdělovat tyto soukromé informace veřejnosti. Z toho plyne, že stát nesmí zjišťovat, kontrolovat ani měnit přesvědčení jednotlivce.²⁷

„Svoboda projevovat náboženské vyznání a přesvědčení může podléhat jen omezením, která jsou stanovena zákony a která jsou nezbytná v demokratické společnosti v zájmu veřejné bezpečnosti, ochrany veřejného pořádku, zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.“²⁸ Odstavec druhý podává taxativní výčet legitimních cílů, které umožňují omezení fora externa, tedy důvody, pro které je možno omezit projevy náboženského vyznání státní mocí.

3.2 Jakóbski proti Polsku

Případ Jakóbski proti Polsku je zde uveden z důvodu jeho významnosti a právní relevance k dalším rozsudkům téhož druhu. Rozsudek ve věci Jakóbski proti Polsku č. stížnosti 18429/06 ze dne 7. prosince 2010 se týká povinnosti věznice zajistit vegetariánskou stravu na žádost odsouzeného.²⁹

²⁶ Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, ve znění pozdějších předpisů, článek 9 odst. 1.

²⁷ BOBEK, Michal. Kapitola XIX, Svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání. In KMEC, Jiří a kol. *Evropská úmluva o lidských právech*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 972–974.

²⁸ Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, ve znění pozdějších předpisů, článek 9 odst. 2.

²⁹ KOLÁČKOVÁ, Jana. Jakóbski proti Polsku – povinnost věznice zajistit odsouzenému přístup k nábožensky nezávadné stravě. *Přehled rozsudků ESLP*, 2011, č. 2, s. 98. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 7. října 2010, *Jakóbski proti Polsku*, sp. zn. 18429/06.

Stěžovatel byl vězněn od června roku 2006 v polské věznici Goleniówě pro trestný čin znásilnění. Zde se několikrát domáhal, aby mu byly podávány bezmasé pokrmy, jelikož vyznává buddhistickou víru a je vegetarián. Hájil se tím, že dodržuje stravovací návyky mahajánského buddhismu. Na základě toho mu bůh nepřikazuje, nýbrž doporučuje nejíst maso, opačné jednání je považováno za prohřešky a ztrátu soucitu. Stěžovatel za součinnosti buddhistické obce, se kterou byl v kontaktu, opakovaně podával žádosti o přípravu bezmasých pokrmů. Ty však byly vždy odmítnuty. Později také podal trestní oznámení. Jediným výsledkem byla zpráva od vězeňského inspektora s informací o možnosti poskytnutí alternativy v podobě PK diety neboli diety bez vepřového masa a s minimem jiných druhů mas. Důvodem měla být náročnost přípravy bezmasého pokrmu v dané věznici, kterou potvrdil i polský ombudsman v návaznosti na stížnost stěžovatele.

Vláda na žalobu stěžovatele k ESLP reagovala námitkou porušení povinnosti vyčerpání veškerých vnitrostátních opravných prostředků podle čl. 35 odst. 1 Úmluvy, což by byl za obvyklých podmínek správný postup. Vláda má za to, že stěžovatel měl žádat odškodnění za uvěznění v podmínkách, které odporovaly jeho náboženskému přesvědčení podle vnitrostátních norem formou žaloby proti ministerstvu financí. Dále vláda s odkazem na encyklopedii tvrdí, že buddhistická víra nezakazuje masové pokrmy a konečně konstatuje, že jednala v souladu s odstavcem 2 článku 9 Úmluvy. Věznice není povinna poskytovat odsouzeným zvláštní stravu, což je přímo stanoveno ve vnitrostátním zákoně o výkonu trestu. Navíc je příprava vegetariánského pokrmu vládou považována za finančně a technicky náročnou.

Soud připouští, že vegetariánství není nutně vázáno na buddhistickou víru, nicméně výčet v čl. 9 odst. 1 není taxativní, a proto chrání i názory, které dosahují určité míry přesvědčivosti a vážnosti. S odkazem na předešlé judikáty, kde Soud vyjádřil možnost dodržování stravovacích návyků jako přímé vyjádření víry, Soud dospěl k názoru, že v tomto případě stěžovatel vyžadoval vegetariánskou stravu v souvislosti se svým náboženským přesvědčením. Co se námitky vlády týče, tu Soud odmítl s odůvodněním, že žalobu na odškodnění lze podat jen tehdy, pokud škoda byla způsobena nezákonným zásahem či opomenutím. Neposkytnutí vegetariánské stravy ale bylo v souladu s tamním zákonem, proto nelze hovořit o nezákonném postupu ani opomenutí. Za druhý důvod lze považovat to, že stěžovatel nežádal odškodnění, nýbrž změnu stravy. V zájmu zachování principu právní jistoty Soud odkázal na nedávný judikát Slawomir proti Polsku, ve kterém poukázal na důležitost doporučení Výboru ministrů o Evropských vězeňských pravidlech, podle něhož má být odsouzeným podávána strava beroucí v potaz jejich náboženské vyznání.

Soud dospěl k závěru, že byl porušen čl. 9 Úmluvy. Stěžovatelova práva byla omezena bez legitimního cíle a tím porušen princip rovnosti a svoboda projevu náboženského vyznání i světonázoru. Pokud by Soud nepřihlédl k souvislosti vegetariánství a náboženského vyznání, jistě by dospěl k závěru, že k diskriminaci došlo na základě světového názoru odsouzeného.

3.3 Conisbee v Crossley Farms Ltd

Tento judikát se nedostal k ESLP, nicméně jsem chtěla krátce poukázat i na odlišný názor v jiné zemi Evropy. Ne všechna rozhodnutí vychází z výše uvedené praxe, jako je tomu v České republice. Příkladem budiž rozsudek britského soudu z roku 2019, který zastává odlišné stanovisko. Jedná se o případ pana Conisbee, který se živil jako číšník v restauraci hotelu, kde měl být diskriminován z důvodu svého světonázoru – vegetariánství. Diskriminace se měli dopouštět kolegové pana Conisbee tím, že si z něj ustavičně dělali legraci, ale především mu podstrkovali masové pokrmy a produkty do jeho stravy. Proto podal žalobu k soudu.³⁰

Jako důvod vegetariánství uvedl jeho etické a morální zásady. Před tím, než soud začal projednávat předmět sporu, vyvstala předběžná otázka, zda je vegetariánství světonázorem a má být chráněno před diskriminací. Soud uvedl, že je nepochybné, že pan Conisbee vyznává toto přesvědčení upřímně se zájmem na životě zvířat. Nicméně dovedl, že se jedná pouze o životní styl, který se nevztahuje k podstatným aspektům lidského života, a nenaplňuje tedy definici světonázoru. Soud případ zamítl, jelikož vegetariánství nepodřadil pod pojem světonázor.

Zvláštnost tohoto případu je v připuštění možnosti odchýlení se soudu od vydaného stanoviska pro případ veganství. Rozdíl shledává v tom, že vegané jsou příznivci tohoto přesvědčení zpravidla z jednoho důvodu, že jíst živočišné výrobky odporuje zásadám života ve společnosti. Vegetariáni vyznávají své přesvědčení podle názoru soudu z různých důvodů, například i nechuť či zdravotní potíže, proto nenaplňují znaky světonázoru.

---

³⁰ Rozsudek zaměstnaneckého soudu ve Velké Británii ze dne 6. září 2019, sp. zn. 3335357/2018.

4 Vegetariánství ve školním prostředí

Nejprve je třeba pomocí právní úpravy obecně vymezit, zda žáci a studenti mají právo na vegetariánská a veganská jídla ve školních jídelnách. Listina ve svém článku 33 odst. 1 stanoví právo na vzdělání. Výkladem pojmu vzdělání se již zabýval Ústavní soud a výsledné znění je, že právo na vzdělání je nutno vykládat jako právo na získávání znalostí, dovedností a intelektuálních informací prostřednictvím školských zařízení. Součástí práva na vzdělání nelze tedy rozumět školské služby nebo hmotné zabezpečení, čímž jídelna ve světle § 117 odst. 1 písm. b), § 119 a § 122 odst. 2 zákona č. 561/2004 Sb., školského zákona je. Právo žáků a studentů na školní stravování je tedy dáno a upraveno školským zákonem v § 21 odst. 1 písm. a). Prováděcí vyhláška o školním stravování³¹ ve svých přílohách konkrétně uvádí výživové normy a finanční limity, které je nutné dodržovat. S variantou laktoovovegetariánské stravy vyhláška počítá a přímo stanovuje i údaje pro tuto alternativu. Normy pro veganské pokrmy už ale uvedeny nejsou, na základě toho je možné tvrdit, že žáci a studenti nemají nárok na veganskou stravu ve školních jídelnách.

Odlišně je tomu v případě mateřských škol, které mají povinnost se na základě § 4 odst. 1 vyhlášky o předškolním vzdělávání³² domluvit se zákonnými zástupci dětí na výživě dítěte tak, aby se stravovalo vždy, pokud se podává v zařízení jídlo a dítě je přítomno.

4.1 Odepření veganské stravy jídelnou

V rozsudku Nejvyššího správního soudu sp. zn. 2 Aps 3/2010-112 ze dne 5. května 2011 se žalobci Zuzana Candigliota a její nezletilý syn Falvio Candigliota domáhají ochrany před nezákonným zásahem proti žalované Základní škole Slovácká a městu Břeclav. Tento nezákonný zásah spatřují v neposkytnutí a odmítnutí poskytnutí veganské stravy nezletilému.

Před nástupem syna do školy žalobkyně poslala škole žádost o přípravu čistě veganské stravy z etických a zdravotních důvodů. Škola tuto žádost odmítla s odůvodněním přílišné ekonomické i časové náročnosti, jelikož škola nabízí výběr ze tří jídel obědů, která jsou výživově vyvážená podle příslušných norem ministerstva zdravotnictví. Žalobkyně podala stížnost městu Břeclavi (jako zřizovateli ZŠ) a označila jednání školy za diskriminační. Žalobkyni opět nebylo vyhověno. Starosta jednání školy shledal jako zákonné. Žalobkyně nakonec přistoupila na dohodu, která spočívala v přípravě jídla žalobkyní a následné uchování v lednici a tepelná úprava žalovanou.

---

³¹ Vyhláška ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č. 107/2005 Sb., o školním stravování, ve znění pozdějších předpisů.

³² Vyhláška ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů.

Žalobkyně podala žalobu ke krajskému soudu³³ na ochranu před nezákonným zásahem. Tuto žalobu KS zamítl, protože nelze podat tuto žalobu proti správnímu rozhodnutí a dále se meritem věci nezabýval.

NSS se zabýval námitkami žalobců, že přípis ředitele školy o zamítnutí žádosti není správním rozhodnutím a s odkazem na judikaturu a odbornou literaturu dovodil, že je třeba i na částečně vadný přípis pohlížet jako na správní rozhodnutí. V tomto případě měla být podána žaloba proti rozhodnutí, která má v daném případě dle soudního řádu správního přednost před žalobou proti nezákonnému zásahu. Z tohoto důvodu měla být žaloba krajským soudem odmítnuta.

Bylo třeba posoudit, zda předmětný přípis zakládá, mění, ruší či závazně určuje veřejná subjektivní práva stěžovatelů ve světle soudního řádu správního. Na základě předchozí judikatury Ústavního soudu a s přihlédnutím k judikatuře ESLP Nejvyšší správní soud analogicky vysvětluje, že pod pojem veřejného subjektivního práva na vzdělání podle čl. 33 Ústavy nelze též podřadit i stravu ve škole jako jeho součást. Školský zákon výslovně uvádí, že školní stravování je hmotným zabezpečením případně službou poskytovanou žákům školy. Stravování ve škole je tedy veřejným subjektivním právem žalobce. NSS dovodil, že ze školského zákona vyplývá, že žalobci náleží veřejné subjektivní právo stravování se ve školní jídelně, zároveň ale výslovně poukazuje na to, že tím není míněno právo na konkrétní (v tomto případě veganskou) stravu.

Z hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví musí strava ve školní jídelně odpovídat určeným výživovým údajům pro správný rozvoj dětí podle vyhlášky o školním stravování, která dále provádí školský zákon. Ve vyhlášce je pro žáky základních škol stanoveno právo na jedno jídlo denně, tedy oběd. Tento oběd se musí skládat z vyvážených druhů potravin, které v měsíčním průměru odpovídají daným požadavkům. Vedle standardní stravy vyhláška umožňuje, aby školní jídelna poskytovala laktoovovegetariánskou stravu za předpokladu, že by s tím souhlasili všichni zákonní zástupci žáků školy a pouze v jídelnách, kde je možnost výběru z více pokrmů. Veganskou stravu neuvádí a je možné konstatovat, že je to právě z důvodu složitosti připravit vyvážená veganská jídla v souladu s finančními možnostmi.

NSS se navíc zabýval i ústavností takového rozhodnutí školy. Z judikatury ESLP dovodil,³⁴ že veganství je světonázorem a tudíž chráněno čl. 9 Úmluvy. Dále NSS případ připodobnil ke kauze Jakóbski proti Polsku. Rozdílem zde shledal, že odsouzený Jakóbski nedostal možnost si jídlo obstarat jiným způsobem a věznice nevytvořila nejmenší snahu se dohodnout, kdežto v případě žalobkyně Candiglioty došlo k nabídce jistého kompromisu ze strany žalované (školy). Proto NSS konstatoval, že školský zákon ani vyhláška nejsou protiústavní a k namítané diskriminaci ze strany žalované nedošlo.

---

³³ Dále také KS.

³⁴ Např. rozsudkem ESLP ze dne 6. listopadu 2008, Leela Förderkreis e.V. a další proti Německu.

Žalobkyně podala proti rozhodnutí NSS ústavní stížnost. Ústavní soud se ztotožnil s názory NSS, které byly náležitě odůvodněné. Ústavní soud proto žalobu také odmítl a zaujal stanovisko, že ani z ústavního hlediska nedošlo k nezákonnému zásahu do práv žalobce a diskriminace z důvodu veganství nebyla shledána.

Celkově lze říci, že šlo o zacházení založené na neutrálním kritériu – odmítnutí poskytnutí veganské stravy na základě zákona, které vede ke znevýhodnění osoby – znevýhodnění žalobce Falvia Candiglioty, ze zakázaného důvodu – z důvodu veganského stravování, tedy světonázoru. Ale toto odlišné zacházení bylo náležitě odůvodněno legitimním cílem – nepřiměřenost požadavku vůči stravovacímu zařízení a případné nedodržení výživových norem. Z výše uvedeného plyne, že k diskriminaci z důvodu veganství nedošlo.

4.2 Nucené ochutnávky masa

Zpráva o šetření ze dne 14. dubna 2016 sp. zn. 6799/2014/VOP se týká studentky oboru „Nutriční asistent“, která podala podnět proti střední a vyšší odborné zdravotnické škole k rukám ochránce ve věci diskriminace z důvodu světonázoru. Během šetření stěžovatelka zanechala studia, ochránce se rozhodl i tak případ projednat z důvodu precedenčního charakteru věci.

Stěžovatelka se se školou snažila domluvit na kompromisu a nabídla, že bude vařit bez ochutnání nebo bude vařit z alternativních surovin. Tato škola odmítla a nabídla stěžovatelce možnost „ochutnat, ale nespoknout“, na čemž se během svého působení dohodla s jinými třemi studenty – vegetariány. Stěžovatelka má za to, že to není přípustné vzhledem k jejímu světonázoru a že dochází k diskriminaci.

Ochránce položil otázky vztahující se k řešené problematice Ministerstvu školství mládeže a tělovýchovy, Ministerstvu zdravotnictví a Fakultní nemocnici Z., kde studenti vykonávají praxe. Všechny tyto instituce se nezávisle na sobě vyjádřily shodně. Každému z uvedených orgánů ochránce položil v podstatě stejné otázky pouze upravené k jejich působnosti. Z posudků vyplývá, že je nevyhnutelné, aby studenti jídla ochutnávali. Vzdělávací program Diplomovaný nutriční terapeut obsahuje předměty, ve kterých student musí na základě degustace zhodnotit organoleptickou a nutriční hodnotu výrobků, tedy i masa včetně ryb. Mimo jiné se jedná o základní činnost při praktické výuce. Jestliže student jídlo neochutná, nemůže správně posoudit, zda je jídlo vyhovující, může se pouze domnívat. Z pohledu budoucího zaměstnání nemocnice uvedla, že i zde by bylo nezbytně nutné, aby nutriční terapeut jídla před podáváním ochutnal.

Ochránce odůvodnil, že vegetariánství je ve světle ADZ zakázaným diskriminačním důvodem, jelikož je ukryt v pojmu světonázor, a že projevy vegetariánství formou odmítání požívání masa jsou klíčové a logické. Nicméně na tomto místě podotkl možnost restrikce fora

externa pro případy, kdy by za omezením stál objektivní legitimní cíl, jehož prostředky k dosažení jsou přiměřené a nezbytné.

Budoucí zaměstnavatel, kterým bude zpravidla poskytovatel zdravotnických služeb, bude důvodně očekávat, že absolvent, jenž vystudoval studijní program nutriční terapeut, splňuje veškeré předpoklady, obsažené v akreditaci a také vyhláše k zákonu o nelékařských zdravotnických povoláních, tedy že bude znát veškeré hodnoty potravin i na základě smyslového poznání – chuti. Tento legitimní cíl ochránce porovnal s právem stěžovatelky na rovné zacházení ve vzdělání a zákazem diskriminace. Dospěl k závěru, že svoboda projevu vegetariánství jako světonázoru nemůže převážit zájem na poskytování bezpečné nutriční stravy pacientům, která může zásadně ovlivnit jejich zdravotní stav. Legitimním cílem je řádné vzdělání studenta pro budoucí povolání a ochrana pacientů při podávání nutriční stravy.

Ochránce takové omezení shledává za přiměřené a nezbytné, jelikož v konečném důsledku nejde o to, aby absolventi znali chuť konkrétního jídla, ale aby každé uvařené jídlo bylo nutričním terapeutem zkontrolováno. Musí být nezávadné, kvalitní a vedle toho i správně dochucené, což bez praxe a ochutnání lze jen těžko dokázat. Ochránce uzavírá, že k nepřímé diskriminace nedošlo, protože odlišné zacházení bylo ospravedlnitelné legitimním cílem podle § 3 odst. 1 ADZ.

4.3 Odmítnutí součinnosti ředitele MŠ

V případech ze dne 8. listopadu 2017 sp. zn. 5906/2017/VOP a sp. zn. 6481/2017/VOP ze dne 15. listopadu 2017 odpovídá ochránce na podněty. Uvádím je společně, i když spolu nesouvisí. Jejich podstata je stejná, jakož i doporučení ochránce stěžovatelkám.

V prvním případě se stěžovatelka obrací na ochránce s dotazem, jak postupovat, když mateřská škola, kam pravidelně dochází její syn, odmítá poskytnout vegetariánskou stravu a zároveň zavrhuje možnost alternativní přípravy jídla stěžovatelkou do termoboxu. V tomto ohledu by škola jídlo pouze podala synovi stěžovatelky, aby mohl jíst s ostatními dětmi ve školní jídelně. Jídlo v termoboxu není třeba tepelně upravovat ani uchovávat v lednici. V druhém případě se stěžovatelka domáhá obdobného s tím rozdílem, že žádá stravu veganskou a neuvádí, v jaké formě by ji připravila (zda by škola musela uchovat jídlo v lednici apod.).

Ochránce shodně odpovídá na podněty, vysvětluje a uvádí možnosti, které stěžovatelkám náleží. Ochránce vychází z právních předpisů a konstatuje, že mateřská škola nemá povinnost připravovat vegetariánskou ani veganskou stravu. Její povinností je toliko poskytnout alespoň minimální míru součinnosti, aby se děti mohly stravovat ve školní jídelně, což se v uvedených případech nestalo. Aby stěžovatelky mohly namítat nepřímou diskriminaci, muselo by dojít k odlišnému zacházení znevýhodňující osobu na základě zakázaného důvodu, který není

ospravedlnitelný legitimním cílem. Ochránce toto tvrzení podpořil konkrétním výrokiem, že došlo k zákazu konzumace přinesené stravy odpovídající přesvědčení stěžovatelek z důvodu světonázoru (vegetariánství/veganství), přičemž legitimní cíl nebyl nalezen. Případná zkáza jídla je nepravděpodobná vzhledem k době přinesení jídla a času oběda.

S tímto odůvodněním ochránce stěžovatelkám doporučuje obrátit se na zřizovatele mateřské školy nebo Českou školní inspekci, jejíž případné rozhodnutí může ochránce prověřit prostřednictvím kontroly.

V tomto případě ochránce neprováděl šetření a nezjišťoval skutkový stav věci, pouze na základě zaslaných informací doporučil postup, kterým je možno se domoci ochrany před diskriminací. Nelze tedy jasně říci, že k nepřímé diskriminaci došlo.

4.4 Shrnutí

V první kauze paní Candiglioty NSS projednal případ ve světle všech relevantních právních předpisů týkajících se práva na stravování ve školní jídelně, a to zejména školského zákona a prováděcí vyhlášce o školním stravování. Škola přitom poskytla součinnost, když žalobkyni nabídla kompromis formou uchování a následného ohřevu jídla pro nezletilého. NSS náležitě odůvodnil i legitimní cíl, pro který škola nebyla povinna veganskou stravu poskytnout, na ústavní úrovni a v souladu s judikaturou ESLP. NSS zaujal stanovisko, že k diskriminaci z důvodu světonázoru nedošlo a žalovaná jednala v souladu s právním řádem.

Stanovisko ochránce ve věci studentky studijního programu „Nutriční asistent“ se dle mého názoru do určité míry podobá rozhodnutí ESLP. Důvodem je to, že využil (mimo jiné) test přímé diskriminace, který pochází právě ze Štrasburku. Oslovení jiných orgánů s žádostí o vyjádření se je znakem kvality posudku. Ochránce nevychází pouze z právních předpisů, ale dbá také názorů (s náležitým odůvodněním) orgánů, kterých se věc může dotýkat/dotýká. Minimální součinnost ze strany školy je dána v umožnění „ochutnat, ale nespoknout“, i toto samotné, bez přihlídnutí k ostatním opodstatněným argumentům, je přiměřené vzhledem k programu studia. Studentka by maso nesnědla, ale zároveň by splnila požadavky, které jsou nezbytné k vystudování a následnému zaměstnání v jí vybraném oboru. Tato alternativa sice přímo zasahuje do světonázoru stěžovatelky, nicméně je ospravedlnitelná legitimním cílem a je za konkrétních okolností případu přiměřená. Je zde vidět zájem ochránce na dodržování základních práv jako je rovnost. Studentka zanechala během šetření studia, ale ochránce považoval za nutné analýzu případu dokončit, a ze závěrečného stanoviska je zřejmé, že to vůbec neubralo na kvalitě samotného posudku.

Poslední dva podněty jsou uvedeny spíše pro doplnění působnosti ochránce. Neplatí z nich žádné výsledné stanovisko ochránce, jelikož neproběhlo šetření. Ombudsman na základě zákona

a v souladu s judikaturou pouze doporučuje postup stěžovatelkám za předpokladu, že k diskriminaci skutečně došlo. Ve stanoviskách ochránce lze pozorovat dodržování principu právní jistoty. Ve svých rozhodnutích zastává stejný názor, rozhoduje v souladu s právem a respektuje rozhodnutí soudů.

5 Vegetariánská strava ve věznicích

Strava pro odsouzené je upravena v zákoně č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů. Paragraf 16 stanoví, že je strava podávána pravidelně s ohledem na zdravotní stav, věk a obtížnosti vykonané práce odsouzených. Věta druhá téhož paragrafu je z pohledu mé práce důležitější. Je zde uvedeno, že věznice má povinnost přihlídnout k požadavkům náboženských a kulturních tradic, umožňuje-li to provoz věznice.

5.1 Nerespektování vegetariánství bez legitimního cíle

Ochránce (Šabatová) se k obecné problematice vyjádřil tak, že pokud odsouzený tvrdí, že je vegetarián, nepřísluší nikomu toto prohlášení kontrolovat a posuzovat.³⁵ Věznice má poskytnout vegetariánskou stravu vždy, jestliže to není přílišná zátěž, načež konstatuje, že většinou k vyhovění takového požadavku stačí ze strany věznice velice málo.³⁶

Případ, kterému se budu nyní věnovat, je z roku 2008, tedy projednáváný za působnosti JUDr. Otakara Motejla. Jde o závěrečnou zprávu o šetření podnětu sp. zn. 1229/2008/VOP/MČ.³⁷ Stěžovatel odsouzený K. Š. (a T. M.) podal stížnost v roce 2007, ve které upozornil na skutečnost, že mu není podávána vegetariánská strava, jakkoli o to požádal a odpovídá to požadavkům jeho náboženského přesvědčení. Ochránce věc projednal a získal od ředitele věznice V. příslib nápravy. Stěžovatel požádal o podávání vegetariánských pokrmů, ale nebylo mu vyhověno, proto roku 2008 opět usiloval o nápravu u veřejného ochránce práv.

Při šetření bylo zjištěno, že stěžovatelům opravdu není poskytována strava na základě dohody VOP a ředitele věznice V., ve které bylo stanoveno, že věznice má zajistit vegetariánskou případně upravenou muslimskou stravu pro osoby, jejichž přesvědčení odpovídá takovým požadavkům. Ředitel věznice se bránil tím, že již není ve vězeňské kuchyni nadále možné tuto odlišnou stravu připravovat a s odkazem na článek nutričních odborníků vyslovil nesouhlas s podáváním takové stravy. K. Š. uvedl, že i přes neustálou snahu prosazení vegetariánské stravy, přijímá stravu, která je mu poskytována. Na základě judikátu Ústavního soudu,³⁸ ve kterém byla stanovena kritéria pro povinnost státu poskytnout alternativní stravu, ochránce dospěl k následujícímu závěru. Požadavek stěžovatele byl zcela v souladu s kritérii v usnesení ÚS, věznice svým jednáním porušila právo stěžovatele svobodně projevit svoji víru podle čl. 16 odst. 1 Listiny.

³⁵ Tvrzení platí obecně, nikoli jen v oblasti osob omezených na svobodě.

³⁶ ŠABATOVÁ, Anna a kol. In SVOBODA, Milan (ed). *Sborník stanovisek veřejného ochránce práv. Vězeňství II*. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2019, s. 31, 32.

³⁷ MOTEJL, Otakar a kol. In ZDRAŽILOVÁ, Petra (ed). *Sborník stanovisek veřejného ochránce práv. Vězeňství*. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2010, s. 215 – 218.

³⁸ Usnesení Ústavního soudu ze dne 10. dubna 1998, sp. zn. II. ÚS 227/97-10.

V tomto případě je na porušení pohlíženo jako na neumožnění konání náboženských projevů, protože stěžovatel se hlásil k hnutí Hare Krišna. Z pohledu mojí práce lze konstatovat, že došlo k porušení svobody projevu podle čl. 17 odst. 1 Listiny z důvodu světonázoru. Světonázorem je zde vegetariánství, jehož projevy nebyly umožněny a staly se diskriminačním důvodem. Ředitel věznice V. uvedl (na základě názoru nutričního odborníka), že vegetariánství považuje za módní výstřelek bez legitimní podstaty, čímž přímo vyjádřil svůj nesouhlas a subjektivní názor v neprospěch stěžovatele.

Diskriminace z důvodu náboženského vyznání by zde měla přednost před diskriminací z důvodu světonázoru, stěžovatel je vegetarián díky svému náboženskému přesvědčení. I přesto je v této práci proveden test přímé diskriminace směřující ke světovému názoru, tedy pokud by stěžovatel požadoval vegetariánské jídlo bez ohledu k náboženským zvyklostem.

1. Je zde odlišné zacházení stěžovateli k tíži?

Ano, vedení věznice V. nezajistilo ani přes slib ochránci upravenou muslimskou stravu stěžovateli a byl nucen jíst masitou stravu, což neodpovídalo jeho přesvědčení. Odlišné zacházení neposkytnutí příslušné stravy je stěžovateli k tíži.

2. Jde o srovnatelné jednotlivce nebo skupiny?

Ano, v České republice jako demokratickém státě si každý může zvolit svoji víru či náboženské vyznání, s čímž souvisí i jeho projevy. Věznice byla schopna poskytovat muslimskou stravu – zjevně od slova muslim – takže respektovala projevy jiných náboženství v oblasti stravování. Vegetariánství jako světonázor lze považovat za srovnatelné přesvědčení jako islám, co se pokrmů týče.

3. Na základě zakázaného důvodu?

Ano, čl. 14 Úmluvy a čl. 3 Listiny základních práv a svobod zakazuje diskriminaci, přičemž nejde o taxativní výčty. § 2 odst. 3 ADZ, uvádí, že jednání, kdy se s jednou osobou zachází méně příznivě, než se zachází nebo zacházelo nebo by se zacházelo s jinou osobou ve srovnatelné situaci z důvodu světového názoru, je přímou diskriminací. Jde o zakázaný důvod.

4. Sleduje odlišné zacházení legitimní zájem?

Legitimní cíl tohoto zacházení lze jen těžko nalézt. Hlavně z důvodu, že vedení věznice V. dalo příslib ochránci o nápravě tohoto jednání (tuto nápravu nečinil) a vyslovilo nesouhlas s vegetariánstvím. Přiměřenost není třeba dál zkoumat.

Z uvedeného testu plyne, že došlo (by došlo) k přímé diskriminaci stěžovatele z důvodu vegetariánství.

5.2 Nemožnost přípravy vegetariánské stravy

Rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 2 As 280/2019-20 ze dne 20. dubna 2020 se zabývá sporem mezi stěžovatelem (žalobcem) M. P. a (žalovanou) Vězeňskou službou České republiky Věznice Valdice, ve kterém se stěžovatel domáhá uznání nezákonného zásahu ze strany věznice tím, že mu neposkytla vegetariánskou stravu. Vzhledem k odlišnému stanovisku krajského a Nejvyššího správního soudu jsou rozsudky rozděleny do samostatných podkapitol.

5.2.1 Krajský soud

Krajský soud rozhodl v tříčlenném senátu rozsudkem sp. zn. 30 A 9/2019-122 ze dne 3. září 2019. Žalobce i žalovaná se shodují na skutkových okolnostech sporu. Žalobce je vegetarián a byla mu poskytována strava odpovídající jeho požadavkům ve věznici do doby, než měla proběhnout rekonstrukce kuchyně ve věznici.

Dne 2. 11. 2018 byla žalobci předložena žádost o změnu stravy z vegetariánské na základní (masitou), tu žalobce odmítl podepsat. Od 5. 11. 2018 byla zrušena vegetariánská strava a žalobce byl nucen odebírat základní stravu. S tím nesouhlasil a podal několik stížností. Z důvodu odmítání masité stravy věznice považovala jeho chování za vyhlášení hladovky a v důsledku toho nemohl docházet ve věznici do zaměstnání a vydělávat tak peníze. Dle žalobcova názoru měla věznice řešit alternativy dříve a nabídnout mu nějaký kompromis. Navíc byla část vězňů s odlišným stravováním kvůli rekonstrukci kuchyně z kapacitních důvodů přesunuta k výkonu trestu na jiná místa, o což žalobce také bezvýsledně žádal. Dále žalobce zjistil, že věznice nadále poskytuje upravenou stravu jiným odsouzeným s ohledem na jejich vyznání. Proto podal podnět Krajskému státnímu zastupitelství, to shledalo, že žalobce nemá právní nárok na vegetariánskou stravu a podnět označilo za nedůvodný.

Žalobce se snažil různými způsoby přimět věznici k poskytování vegetariánské stravy, až nakonec prohlásil, že přijímá muslimskou stravu, přesto že je křesťan a vegetarián, aby mohl dostat alespoň částečně modifikované pokrmy, které jsou jeho požadavkům bližší. Ale ani zde nekonzumoval žádné masné výrobky. Žalobce dále poukázal na to, že příprava vegetariánské stravy není o nic složitější či finančně nebo technicky náročnější než příprava jídla pro muslimy. Tímto jeho hladovka skončila, žalovaná nadto dodala, že mu bylo umožněno nakupovat vegetariánské výrobky ve vězeňské kantýně. Žalobkyně má za to, že do práv a svobod žalobce nezasáhla.

Během žalobcova posledního podání došlo k obnově podávání vegetariánského jídla dnem 3. 6. 2019, kdy byla dokončena rekonstrukce kuchyně. Žalobce dále trvá na přiznání nezákonného zásahu ze strany žalované.

Krajský soud nejprve zkoumal, zda podaná žaloba má veškeré náležitosti a splňuje procesní požadavky. V tomto ohledu byla žaloba v pořádku, soud tedy přistoupil k meritu věci. Na základě judikatury ESLP usoudil, že vegetariánské zásady žalobce jsou *forem externem* ve smyslu čl. 9 Úmluvy, protože je nepochybné a zjevné, že je žalobce dlouhodobě a se vši vážností dodržuje. V návaznosti na konstantní judikaturu ESLP krajský soud uzavírá, že tato práva mohou být omezena a postačuje, pokud věznice nabídne alternativní možnost stravování např. dovozem rodinnými příslušníky či koupí potravin ve věznici. Dále soud odmítá, že by veřejná moc byla povinna zajišťovat a nést náklady odlišné stravy sama bez dalšího. Žalobce měl možnost si potraviny tímto způsobem opatřit. Tak také konal, ovšem namítal nepřiměřenou finanční zátěž.

Pokud soud vychází ze zákonných předpisů, dochází ke stejnému výsledku. Ze zákona o výkonu trestu odnětí svobody vyplývá, že věznice je povinna odlišnou stravu poskytovat, pouze pokud to umožňují její provozní podmínky. Věznice, dokud tuto možnost měla, odlišnou stravu poskytovala. Ve chvíli dokončení rekonstrukce žalovanému opět přiznala vegetariánskou stravu. Dle soudu je zjevné, že stav byl (i byl míněn) pouze dočasným. Soud také přihlédl ke skutečnostem, že žalovaná měla snahu žalobci vysvětlit důvody jejího postupu a povolila mu jak muslimskou stravu, tak nákupy vegetariánských potravin ve vězeňské kantýně, byl povolen i dovoz jídla zvenčí.

Na základě judikatury a právních předpisů krajský soud rozhodl, že zásah byl v souladu s ústavním pořádkem a nebylo zasaženo do základních práv žalobce a žalobu zamítl.

5.2.2 Nejvyšší správní soud

Proti rozhodnutí krajského soudu podal M. P. kasační stížnost. NSS v první řadě uvedl výčet článků a paragrafů příslušných právních předpisů, ze kterých plyne, že *forum internum* jako vnitřní přesvědčení stěžovatele je neomezené, pokud však stěžovatel hodlá své přesvědčení projevit navenek, pak je toto právo relativní, a tedy omezené. Věznice je povinna přihlížet ke kulturním a náboženským tradicím vězňů, jestliže to umožňuje její provoz, a pokud to není dobře možné, má odsouzeným nabídnout alternativu, která by byla oboustranně přijatelná.

NSS upozorňuje na fakt, že z rozsudku KS nevyplývá, že by se blíže zabýval prokázáním skutečnosti, že kuchyně nebyla schopna přípravy vegetariánského jídla. Pro porovnání poukazuje na muslimský jídelníček, který by stačilo změnit pouze v přípravě sóji namísto masa. Některé dny by nebylo třeba žádné modifikace jídla, jelikož se muslimská strava vegetariánské hodně podobá. NSS spatřuje nesprávný postup věznice v nabídnutí základní stravy obsahující párky, paštiky, masa, leč k tomu dodala, že si stěžovatel může koupit jídlo v kantýně. V tomto postupu NSS vidí pouhý náznak přihlídnutí k přesvědčení stěžovatele, neboť je zřejmé, že mu mohla nabídnout alespoň stravu muslimskou. To udělala až ve chvíli, kdy o ni stěžovatel sám požádal (přibližně 15

dní po tom, co mu byla přiznána základní strava). NSS přihlíží i k tomu, že vyhlášení hladovky ze strany věznice způsobilo nemožnost stěžovatele vydělávat peníze a zhoršilo tak možnost nákupu surovin v kantýně.

NSS rozsudek krajského soudu zrušil a vrátil k dalšímu projednání. Krajský soud má zjistit, zda rekonstrukce vskutku znemožnila přípravu vegetariánského jídla. Pokud by byly nalezeny objektivní důvody, které by toto tvrzení potvrdily, pak by bylo prokázáno, že k nezákonnému zásahu došlo ve dnech 5. 11. až 20. 11., kdy stěžovatel odebíral základní stravu a věznice nepřihlédla k jeho přesvědčení a nenabídla stravu muslimskou, která je více vyhovující. Pokud by soud došel k závěru, že věznice i přes trvající rekonstrukci mohla připravovat vegetariánská jídla, došlo by k nezákonnému zásahu od 5. 11. 2018 do 3. 6. 2019 nepřihlédnutím k přesvědčení stěžovatele.

NSS tedy prokázal, že k nezákonnému zásahu došlo. V tomto případě se věznice dopustila nepřímé diskriminace na základě vegetariánství. Soud mohl mimo jiné projednat či ověřit skutečnost, že některým odsouzeným s odlišnou stravou byl umožněn přesun do jiných zařízení.

5.3 Shrnutí

Ve výše zmíněných případech můžeme hovořit o odlišném zacházení ze zakázaného důvodu, důležitým bylo prokázat ospravedlnitelný legitimní cíl tohoto jednání a potřebnou minimální součinnost žalovaných ústavů.

Ve věci žalobce K. Š., který se opětovně domáhá poskytování vegetariánské stravy, lze příkladně pozorovat, že ombudsman ctí jak zásadu rychlosti a právní předpisy, tak judikaturu soudů. Pro rozhodnutí této stížnosti vychází předně z usnesení Ústavního soudu a postupuje dle uvedených kritérií, na jejichž základě konstatuje diskriminaci. Argumentace ředitele věznice, který dal původně souhlas s nápravou, o nynější nemožnosti poskytnutí odlišné stravy je spíše zástěrka pro jeho vnitřní přesvědčení. Jestliže lze poskytovat pokrmy muslimské, je nepravděpodobné, aby malé odlišnosti ve stravě byly neproveditelné. Toto tvrzení bylo na základě šetření také vyvráceno. Jiný sledovaný legitimní cíl, pro který by neposkytování vegetariánské stravy bylo po právu, nebyl předložen ani šetřením nalezen. Pokud bychom hledali minimální součinnost ze strany věznice, výsledkem je negativní zjištění, že k žádné nedošlo. Stanovisko ochránce vztahující se k odsouzenému není zcela úplné proto, že danou věc už posoudil a rozhodl,³⁹ odsouzený se na něj obrátil opětovně pro nesplnění závazku věznice. Potřebné argumenty už nejspíš zazněly ve stanovisku předchozím.

Ve druhém případě odsouzeného M. Š. krajský soud pochybil, když za potřebnou součinnost věznice shledal i její pouhé snahy o vysvětlení důvodu rozhodnutí o přidělení klasické masité

³⁹ Předchozí stanovisko není veřejně vedeno v Evidenci stanovisek ochránce.

stravy žalobci a přihlédl k tomu, že jednání bylo pouze dočasné. Dočasnou diskriminaci nelze ospravedlnit, byť byl posléze protiprávní stav napraven. Přihlédnutí soudu k přiznání muslimské stravy žalobci na jeho návrh také nemůže být shledán jako součinnost, pokud vezmeme v potaz, že už stačilo jen vynechávat maso, které se na muslimském jídelníčku až tak často nevyskytuje. NSS se snažil nalézt rovnováhu, a proto nařídil nové projednání stavu kuchyně v rekonstrukci, jelikož ze zjištění Krajského soudu nebylo zcela zřejmé, zda příprava požadovaných pokrmů byla či nebyla možná. Nechal si předložit přehled muslimských jídel, aby porovnal, zda jsou vegetariánským podobnější než klasická strava. Tohle dalo jasný signál, že věznice nepřihlédla k přesvědčení stěžovatele, o kterém ji bylo známo a bylo v jejích možnostech. NSS dospěl k závěru, že k diskriminaci došlo a dále se bude zkoumat jen rozhodné období.

Rozdílů mezi případy projednávanými před soudem je mnoho, jednoznačně nejzásadnější je v omezení osobní svobody jedné z osob, a tedy odlišný přístup orgánu. Pokud ale budeme komparovat pouze rozhodnutí NSS a jejich odůvodnění, lze mít za to, že v obou situacích soud rozhodl ve světle českého i evropského práva. V obou odůvodněních vidíme snahu aplikace případu na rozsudek Jakóbski proti Polsku, ze kterého NSS přiměřeně vychází a poukazuje na shodné a odlišné aspekty. Z výše uvedeného vyplývá, že úzká rozhodovací praxe NSS v oblasti vegetariánství je stabilní.

Za určitou zvláštnost je možné pokládat, že v obou případech podání žaloby, tedy kdy jednání probíhalo soudní cestou, došlo k podání kasační stížnosti, kde NSS shledal rozhodnutí krajského soudu za ne zcela legitimní. Je možné vyslovit hypotézu, že soudy nižších instancí počítají s možností přezkoumání jejich rozhodnutí soudem vyšší instance. Posouzení NSS už bylo legitimní, legální a značně komplexnější s přihlédnutím i k dalším skutečnostem, kterým krajské soudy nevěnovaly pozornost. Zmíněné rozsudky NSS lze mít za stejně kvalitní.

Lze shrnout, že i stanoviska ochránce v oblasti vegetariánství jsou stabilní. Nejlépe je to vidět na dvou podnětech v oblasti školství (viz kapitola 4.3), na které ombudsman odpovídá a doporučuje další postup téměř totožně. I přes to, že stanoviska ochránce nejsou závazná, jedná se o kvalitně zpracované posudky, které úřady zpravidla respektují a chybný stav se snaží napravit dle doporučení ochránce.

Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo poukázat na problematiku diskriminace v souvislosti s vegetariánstvím jako celek a zhodnotit dosavadní rozhodovací postupy. Vegetariánství jsem na základě příslušné literatury zasadila pod pojem světový názor a dále pracovala s tímto diskriminačním důvodem. Stežejní pro zodpovězení výzkumných otázek byly texty judikátů a stanovisek.

První výzkumná otázka směřovala ke stabilitě rozhodovací praxe a odpověď je následující. Na sobě nezávislé orgány – veřejný ochránce práv a Nejvyšší správní soud rozhodují v souladu s právním řádem České republiky a judikaturou ESLP. V kapitolách 4 a 5 bylo prokázáno, že rozhodovací praxe těchto institucí v oblasti vegetariánství je stabilní, protože zauímají stejné právní názory, a v časovém rozmezí od prvního do posledního uvedeného rozhodnutí neproběhla žádná zásadní změna právní úpravy, která by je ovlivnila.

Odpověď na druhou výzkumnou otázku, zda ochránce podporuje soudnictví ve svých rozhodnutích a naopak, musím rozdělit na dvě části. Ombudsman cití rozsudky soudů a patřičně na ně i odkazuje ve svých stanoviskách, v doporučeních uvádí respektování případného odlišného právního názoru soudu v případě, že by stěžovatel podal žalobu. Oproti tomu soudy, minimálně ve věci vegetariánství, stanoviska ochránce necitují a nijak k nim nepřihlíží. V rozsudku krajského soudu o právu na vegetariánskou stravu ve věznici byl zmíněn přípis ochránce, nicméně ten není veřejnosti přístupný a nelze na něj hledět jako na důkazní materiál, navíc rozsudek byl posléze zrušen Nejvyšším správním soudem. Rozdíl je i v tom, že rozsudek soudu, který je vynutitelný státní mocí, lze pokládat za určitý typ právního argumentu. Naopak stanovisko ochránce, které vede pouze k sankci v podobě informace nadřízenému orgánu, případně její medializaci, není dále nijak právně závazné.

Další výzkum by se mohl věnovat zjištění, kolik procent vegetariánů se cítí být diskriminováni z důvodu svého světonázoru. Případně by mohla být obecně rozšířena odborná literatura v oblasti světového názoru a oblasti „dalších diskriminačních důvodů“, kam bývá světonázor taktéž řazen.

Seznam použitých zdrojů

Tištěné zdroje:

- BARTOŇ, Michal a kol. *Základní práva*. Praha: Leges, 2016. 608 s.
- GROSSHAUSER, Mareike. *Sportovní výživa pro vegetariány a vegany*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2014. 136 s.
- JANKOVÁ, Jana. *Postavení ombudsmana v antidiskriminačním právu*. Olomouc: Univerzita Palackého, právnická fakulta, diplomová práce, 2011. 83 s.
- KMEC, Jíří a kol. *Evropská úmluva o lidských právech*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 1659 s.
- KUNOVÁ, Václava. *Zdravá výživa*. 2. přepracované vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2011. 140 s.
- KVASNICOVÁ, Jana a kol. *Antidiskriminační zákon. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015. 372 s.
- MOTEJL, Otakar a kol. In ZDRAŽILOVÁ, Petra (ed). *Sborník stanovisek veřejného ochránce práv. Vězeňství*. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2010. 336 s.
- SLÁDEČEK, Vladimír. *Zákon o Veřejném ochránci práv. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 216 s.
- ŠABATOVÁ, Anna a kol. In SVOBODA, Milan (ed). *Sborník stanovisek veřejného ochránce práv. Vězeňství II*. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2019. 200 s.
- ŠABATOVÁ, Anna a kol. *Sborník stanovisek veřejného ochránce práv. Diskriminace*. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2019. 296 s.
- ŠAMÁNEK, Jíří a kol. *Antidiskriminační právo v judikatuře a praxi*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. 280 s.
- WAGNEROVÁ, Eliška a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2012. 931 s.

Právní předpisy:

Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, ve znění pozdějších předpisů.

Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů.

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 198/2009 Sb., antidiskriminační zákon, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 561/2004 Sb., zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č. 107/2005 Sb., o školním stravování, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů.

Judikatura:

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 25. února 1982, *Campbell a Cosans proti Spojenému království*, stížnost č. 7511/76, 7743/76.

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 7. října 2010, *Jakóbski proti Polsku*, sp. zn. 18429/06.

Rozsudek krajského soudu ze dne 3. září 2019, sp. zn. 30 A 9/2019-122.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. dubna 2020, sp. zn. 2 As 280/2019-20.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 5. května 2011, sp. zn. 2 Aps 3/2010-112.

Rozsudek zaměstnaneckého soudu ve Velké Británii ze dne 6. září 2019, sp. zn. 3335357/2018.

Stanoviska:

Stanovisko veřejného ochránce práv z roku 2008, sp. zn. 1229/2008/VOP/MČ.

Stanovisko veřejného ochránce práv ze dne 11. února 2015, sp. zn. 4/2013/DIS.

Stanovisko veřejného ochránce práv ze dne 14. dubna 2016 sp. zn. 6799/2014/VOP.

Stanovisko veřejného ochránce práv ze dne 15. listopadu 2017 sp. zn. 6481/2017/VOP.

Stanovisko veřejného ochránce práv ze dne 8. listopadu 2017 sp. zn. 5906/2017/VOP.

Odborný časopis:

KOLÁČKOVÁ, Jana. *Jakóbski proti Polsku – povinnost věznic zajistit odsouzenému přístup k nábožensky nezávadné stravě. Přehled rozsudků ESLP*, 2011, roč. 14, č. 2, s. 98.

Internetové zdroje:

KLAUS, Václav. *Stanovisko prezidenta republiky, jímž vrátil Poslanecké sněmovně zákon o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů*. Sněmovní tisk 253/6 [online]. psp.cz, 16. května 2008 [cit. 1. února 2021]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=5&ct=253&ct1=6>>.

KNEBLÍKOVÁ, Markéta. *Desetina Čechů preferuje stravu s vyloučením či omezením masa* [online]. ipsos.com, 9. července 2020 [cit. 29. ledna 2021]. Dostupné na <<https://www.ipsos.com/cs-cz/desetina-cechu-preferuje-stravu-s-vyloucenim-ci-omezenim-masa>>.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá otázkou diskriminace z důvodu vegetariánství v České republice, které spadá pod pojem světonázor, a může tedy být jedním z diskriminačních důvodů stanovených právními předpisy. Nechybí vymezení základních pojmů jako diskriminace, vegetariánství apod., které provází celý následný text, a základní české právní úpravy diskriminace na ústavní i zákonné úrovni. Pro úplnost je uveden článek 9 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, který chrání před diskriminací na základě vegetariánství a významný judikát Evropského soudu pro lidská práva, který je základním východiskem i pro české orgány. Daná problematika se objevuje nejčastěji v oblasti školství a vězeňství, a proto jim je v práci věnována značná pozornost. Pro práci byla zvolena metoda analýzy a komparace judikátů Nejvyššího správního soudu a stanovisek veřejného ochránce práv. Demonstrativní výčet těchto právních názorů poskytuje prostřednictvím práce přehled dosavadní rozhodovací praxe v této oblasti od roku 2008.

Na základě výše zmíněného jsem dospěla k závěru, že Nejvyšší správní soud i veřejný ochránce práv ctí jak evropské a české právo, tak i zásady a judikaturu a rozhodují v souladu s nimi. Jejich právní názory jsou stabilní.

Mezi klíčová slova této práce patří: diskriminace, vegetariánství, veganství, světonázor.

Abstract

Bachelor thesis deals with the issue of discrimination on grounds of vegetarianism in the Czech Republic, which falls under the concept of worldview and can therefore be one of the discriminatory grounds laid down by legislation. There is no lack of definition of basic concepts such as discrimination, vegetarianism, etc., which accompany the entire subsequent text and basic Czech legislation on discrimination at constitutional and legal level. For the sake of completeness, there is Article 9 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, which protects against discrimination on grounds of vegetarianism and the important case law of the European Court of Human Rights, which is also the basic starting point for the Czech authorities. The issue arises most frequently in the fields of education and prison, which is why they receive considerable attention at work. For my work I have chosen a method of analysis and comparison of the jurisprudence of the Supreme Administrative Court and the opinions of the Ombudsman. Through the work, a non-exhaustive list of these legal opinions provides an overview of past decision-making practice in this area.

On the basis of the above, I conclude that both the Supreme Administrative Court and the Ombudsman respect European and Czech law, as well as the principles and case law and decide in accordance with them. Their legal views are stable.

Keywords of this work include: discrimination, vegetarianism, veganism, worldview.